

DELAVSKA POLITIKA

Izida dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
 Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
 Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
 Novo mesto, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
 Frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 91

Sobota, 17. novembra 1934

Leto IX

Papeževa okrožnica o novi državi

Enciklika Quadragesimo anno v praksi

Dne 9. septembra so na Dunaju blagoslovili neki spomenik, kar je izzvenelo v pravo monarhistično demonstracijo same, ki jo je vodil vlade. Trije Habsburžani so imeli nakazana častna mesta, raz katerih so sprejemali parado čet. Na tej slavnosti je predsednik Miklas odkril, da je bila c. kr. armada poražena le po krivdi izdajalcev, s čimer je bil mišljen osvobodilni boj Čemer in Jugoslovancev. Potemtakem smatrajo črno-žolti osvobodilno borbo še vedno kot izdajstvo. Zelo taktično je bilo, da so to konstatacijo napravili ob navzočnosti zastopnikov držav izdajalskih narodov.

Tej demonstraciji je kmalu sledila demonstracija v Eisenstadtu na Gradiščanskem, kjer je 26 imenovanih madžaronskih občinskih uprav izvolilo Otona Habsburškega za častnega občana. V Eisenstadtu je prišel sam Evgen Habsburški, ki je na črno-žolto dekoriranem avtomobilu sprejel listine o častnem občanstvu. Ob tej priliki je Evgen Habsburški nagovoril župana tako-le:

»Po nalogu Njegove Majestete prihajam, da vam izročim najvišji rokopis, ki vam izreka zahvalo poglavarja Habsburško-Lothrinškega doma za počaščenje, ki ga je občinski svet izkazal z izvolitvijo za častnega občana.«

»Slovenec« naj bi blagovolil pojasniti, ali uprizarjajo te demonstracije zloplasi židje. Tudi še ni pojasnil, ali je za najvišjim odlikovanjem, ki ga je prejel za stečene zasluge, skrifa zlobna židovska roka.

Senzacionalno razkritje

O umoru dr. Dollfussa

Dunajski pravnik dr. Fric Kreisler, ki je pred kratkim pobegnil iz Avstrije na Čehoslovaško, je spisal zanimivo brošuro, ki se peča z dogodki z dne 25. julija 1934 in s tem v zvezi z umorom kanclerja dr. Dollfussa. Brošura je vzbudila ogromno zanimanje, ker dolži izdajatelj majorja Feyja, ki je bil že takrat minister v Dollfusovi vladi, da je vedel za nameravani puč in ga vprašuje, kdo je oddal drugi strel na kanclerja dr. Dollfussa, ki je bil smrtonosen. Dr. Kreisler se v svoji brošuri opira na obširen material, ki ga je zbral na podlagi stenografskih zapiskov ob priliki sodne razprave justificiranih pučistov in trdi, da je pripravljen svoje trditve dokazati pred rednim sodiščem, ako se mu omogoči, da z amor nemoten pregledati sodne akte na Dunaju in če vlada dovoli, da bodo objavljena imena vseh pučistov.

Avstrijska vlada je zahtevala od Čehoslovaške izročitev dr. Kreislerja in je bil imenovan v Pragi prepehjan v preventivni zapor, dokler se zadeva ne razčisti. Za brošuro, ki ima naslov »Kdo je umoril dr. Dollfussa?« vlada ogromno zanimanje, zlasti v Avstriji, kamor jo je bilo mnogo utihotapljen.

Prški »Socialdemokrat« meni, da je zahteva avstrijske vlade po izročitvi dr. Kreislerja bila izročena čehoslovaški vladi samo zato, ker bi se minister Fey rad na ta način izmazal iz neljube zagate.

Borze dela imajo

30 milijonov Din rezerv za podpore

Nezaposleni delavci niso preskrbljeni

Z gospodarskega stališča je bilo l. 1934 boljše kot preteklo. Število zaposlenih delavcev se je za nekaj desetisočev povečalo.

Kljub poboljšani gospodarski situaciji pa smo imeli v vseh gospodarskih panogah skozi vse leto celo množico nezaposlenih delavcev in nameščencev. Najbolj se je povečala zaposlenost v onih panogah, ki zaposlujejo nekvalificirane in polkvalificirane ljudi, ki prihajajo s kmetov. V tem pogledu imamo zaznamovati znatno olajšanje razmer na delovnem trgu. Velike mase delavcev, ki so pritiskale na naše javne borze dela so prihajale baš s kmetov. Zaposlitev tisočev ljudi iz kroga teh delavcev pomeni veliko olajšanje tudi za naše javne borze dela, katerih zelo skromna in nezadostna sredstva se bodo sedaj lahko uporabila za pomoč tistim, ki so po poreklu čisti industrijski delavci.

Ali tudi kar se tiče razbremenitve javnih borz dela vsled povečane zaposlenosti, ne smemo prezreti, da so mezde zaposlenega delavstva padle; nadalje, da se bo nezaposlenost v zimskih mesecih zopet povečala in da bodo delavci, ki prejemale nizke mezde, takoj v prvih dneh svoje nezaposlenosti padli v breme javnih borz dela.

Sredstva, s katerimi razpolagajo javne borze dela, letošnje zimo ne bodo zadostovala.

Veliko delavcev je že tako dolgo brezposelnih, da nikakor več ne za-

dostuje, ako se jim sedaj nudi samo neznatno podporo. Zlasti je zmotno misliti, da je s tem rešeno vprašanje javne brige za nje. Treba je imeti v vidu dolgotrajnost nezaposlenosti teh ljudi, kakor tudi trajanje njihove zaposlenosti in višino prispevkov, ki so jih vplačali za borze dela in potem s tega stališča določiti njihove podpore v času nezaposlenosti. Zakonodajalec je računal z možnostjo podpiranja delavcev za daljšo dobo nezaposlenosti in je pooblastil g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da lahko temu primerno določi čas trajanja podpore in jo tudi poviša. Ne samo vse nezaposlene delavstvo, ampak tudi vsi ostali delavci in nameščenci so v največji meri zainteresirani na tem, da se g. minister za socialno politiko in narodno zdravje v čim največji meri posluži danih mu pooblastil. Zainteresirani so na tem radi tega, ker nezaposleni delavci ogrožajo njihove pridobitve zlasti v času, ko preneha njihova podpora s strani borz dela, ne da bi s tem izginiti z delovnega trga. Ne glede na to, da kadar ostanejo brez vsake javne podpore, pomenijo veliko opasnost za delovni trg, ker povzročajo že s samo svojo navzočnostjo znižavanje mezd, so tudi sami dovedeni v obupen položaj, kako preživeti težke dneve dolge zime. Ti nepreskrbljeni ljudje se potikajo okoli brez cilja, prosjaci, razžaljeni in ponižani, ker nikdo ne smatra, da je poklican se zanje brigati.

Borze dela ne morejo ostati glu-

he in slepe in morajo voditi računa o velikem številu nezaposlenih in njihovi bedi, v težkih, pretežkih dneh za vse, ki nimajo dohodkov, niti oblike, obutve, kuriva in stanovanja.

Finančni zakon pooblašča g. ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da trajanje nezaposlene podpore podaljša do dvajset tednov. Nadalje tudi, da odredi, koliko podpore in komu izmed nezaposlenih pripada, razumevajoč to določilo tako, da more biti določena podpora računana na dan in skupno za vso dobo prejetanja tudi znatno višja.

Borze dela imajo sredstva za skaliranje nezaposlenih podpor na razpolago.

Javne borze dela razpolagajo z okroglo 30 milijonov dinarjev rezerv. Neodpušljivi greh in zločin je, ako naj ta denar ostane zaprt v blagajnah javnih borz dela, med tem ko nezaposleni delavci in nameščenci gladujejo. Ta denar je zbran za nezaposlene in ga je tudi treba izdati za nezaposlene. Delavstvo z vsem svojim povdankom predlaga g. ministru za socialno politiko, da se v polni meri posluži danih mu zakonskih pooblastil.

V nezaposlenemu delavstvu je treba vzbuditi prepričanje, da je vendar nekdo v državi, ki se briga zanj.

B. Krekić.

Delavske organizacije in ustanove

za nezaposleno delavstvo

Dne 12. t. m. se je zgledala delegacija predstavnikov Delavskih zbornic iz vse države pri g. ministru za socialno politiko in narodno zdravje in ga je zaprosila, da čimprej uveljavi pooblastilo, ki ga mu daje finančni zakon za tekoče leto, da sme

podaljšati podporno dobo za nezaposlene delavce

in nameščence pri javnih borzah dela na 20 tednov. Enako glaseč predlog je stavil tudi osrednji odbor borz dela sam.

Delegacija je tudi zaprosila, da bi se naj v letošnji zimi dajala preko Borz dela brezposelnim

pomoč v obliki kuriva in najvažnejših življenjskih potrebščin,

poleg hrane in javnih kuhinjah.

Za izvedbo te akcije bi ne bilo treba kdo ve kako ogromnih sredstev, ako bi se omogočilo cenen prevoz zlasti kuriva, premoža in drv iz rudnikov in gozdov. Omogočili bi s tem tudi ureditev

javnih ogrejevalnic

za nezaposlene vsaj v večjih mestih.

Delegacija je nadalje priporočala, da naj bi se iz sredstev, ki se zbirajo v banovinskih fondih za javna dela določil znesek 10 do 15 odstotkov in

nakazal borzam dela v svrhu dajanja pomoči nezaposlenim. Z ozirom na zelo majhna tekoča sredstva borz dela, naj bi se v svrhu povečanja njihovih dohodkov uvedel

socialni davek za nezaposlene

in obenem priskočilo borzam dela na pomoč tudi z državno podporo.

Delegacija je posetila tudi ministra brez portfelja g. dr. Milana Srskića in je tudi njega zaprosila, da naj sporoči želje in predloge delavske delegacije predsedniku vlade.

Gg. ministra sta delegaciji obljubila, da bosta upoštevala njene želje in predloge.

Deklaracija

nove francoske vlade

V torek, dne 13. t. m. se je nova francoska vlada, ki jo je sestavil Flandin, predstavila parlamentu. Deklaracija, ki jo je prečital ministrski predsednik Flandin je bila sprejeta s 423 glasovi proti 118 glasom. Proti so glasovali socialisti. Nova vlada povdarja, da bo skušala premagati gospodarsko in politično krizo v republiki. Vlada se hoče izogniti vsaki diktaturi in se bo borila za mir v notranjosti države, kakor tudi na zunaj. Dalje napoveduje Flandin razorožitev političnih društev in organizacij. Na splošno je bila nova francoska vlada sprejeta simpatično, ker se smatra, da bo nova vlada skušala ublažiti silno napetost, ki vlada med levico in desnico v Franciji.

Zveza narodov

bo razpravljala o marsejskem atentatu

Jugoslovanska vlada zahteva razčiščenje

Jugoslovanska vlada bo na prihodnjem sestanku Društva narodov v zvezi z Malo antano, Balkansko zvezo in Francijo zahtevala razčiščenje marsejskega atentata. Društvu narodov bo predložena posebna nota, ki bo vsebovala tudi dokaze, da se je atentat pripravljval v tujih državah.

Bolgarska vlada je ukazala internirati socialističnega voditelja Džidrova z motivacijo, da je pripravljval strmoglavljenje sedanjega režima.

V Mehiki so

aretirali papeževga nuncija

V Mehiki so te dni zaprli več škofov, med katerimi se nahaja tudi papežev delegat nadškof Ruiz, ker so hujskali k uporabi proti odredbam vlade v zvezi z uvedbo šolske reforme. Katoliški tisk silno napada mehiškansko vlado in slika papeževga nuncija kot pohlevno ovčico, ki se ga po nedolžnem preganja.

Vladna kriza v Belgiji

V Belgiji je doslej vladala koalicija klerikalcev in liberalcev — framazonov. Pred dnevi je izbruhnila vladna kriza radi proračuna, vsled česar je vlada podala demisijo. S sestavo nove vlade je poverjen bivši zunanji minister Jasper.

Oboroževanje Nemčije

25.000 letal do prihodnjega leta

Angleški listi poročajo alarmantne vesti o oboroževanju Nemčije. V kratkem bo gotova v Nemčiji največja tovarna letal, v kateri bo zaposleno 30.000 delavcev. Manjše take tovarne bodo zgrajene ob Baltičskem morju. Iz tovarne letal v Friedrichshafnu odleti vsako noč po dvoje novih letal v neznan smer. Trenutno je v Nemčiji zaposleno pri produkciji letal 15.000 delavcev. Do konca leta 1935 računajo, da bi Nemčija mogla razpolagati s 25.000 letali.

Pariški »Journal« ve povedati, da v vseh nemških tovarnah za vagoni izdelujejo tudi tanke. Tovarne Bussing in Dainsler v Berlinu, kakor tudi Krupp v Essenu pa izdelujejo pravtako križarke za po suhem, ki razvijajo do sedaj nedoseženo brzino in so opremljene z mnogimi, tudi težjimi topovi. Dalje poroča, da Nemci utrdbe, ki so jih morali po mirovni pogodbi porušiti, z mrzlično naglico znova gradijo. Istotako gradijo venec novih utrdb ob morski obali in ob nemško-poljski meji. Tudi park motoriziranih vozil v vojne svrhe se vedno bolj veča. Pred kratkim so se vršili veliki nočni manevri motociklistov z ugašenimi lučmi, pod vodstvom majorja Hühneleina (ki je že med vojno poveljeval motorizirani brigadi.) Teh manevrov se je udeležilo 200.000 motociklistov.

Vzporedno s tem se pa gradi tudi preko vse Nemčije ogromna mreža širokih avtomobilskih cest, ki so predvsem strateškega značaja.

In vse to Evropa mirno gleda in tekmuje med seboj za prijateljstvo Nemčije.

Zmaga terorja Občinske volitve na Madžarskem

Te dni so se vršile na Madžarskem občinske volitve, pri katerih je dobila režimska stranka, kakor vedno na Madžarskem, večino. Pri volitvah so režimovci izvajali proti opoziciji nezasiščen teror in s tem odločili zmago v svoj prid. Zmagali so režimovci celo v Pešti, kjer imajo socialni demokrati ogromno večino prebivalstva na svoji strani. Češki listi se obširno bavijo s temi volitvami in povdarjajo, da so bile volitve izraz terorja režimovcev nad opozicijo.

V Španiji še vre. V Asturiji se še vedno nadaljujejo boji med ustaši in vladnimi četami. Ustaši so deležni vse podpore s strani prebivalstva, medtem ko se dela vojaštvu zapreke pri zasledovanju upornikov, kateri se bojujejo razdeljeni v posameznih skupinah.

Ali si že povrnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Tone Maček:

117

Slučaj Kumberger

Postajali so krog šahta, živahno razpravljali o izrednem in žalostnem dogodku, vseppek kritizirali in tolažili prizadete. Umaknili so se šele, ko so jih razgnali žandarji. Janez in France sta se po ovinku vrnila domov. Kmalu je bil čas kosila in ob poldveh sta morala na šiht.

Ta dan se je France s posebnimi občutki spuščal v jamo. Bilo mu je kakor tisti prvi dan, ko je prvič stopil v podzemlje. Vsega se je plašil in vsepovsod je videl nevarnost. Spešil je, da bi ne zaostajal za drugimi. Sama je bilo skoraj strah. Skoraj da se mimogrede ni upal ozreti v star zapuščen rov. Menil je tam uzreti strahotno prikazen. Smrt v beli halji, s praznimi očesnimi jamicami in s koščeni prsti, ki bi se znali iz-

Knjige Cankarjeve družbe

Književni dar Cankarjeve družbe je letos izredno bogat in srečno izbran

ter pomeni ne samo za naše delavstvo primerno in zanimivo čtivo, ampak je prav gotovo tudi precejšnja obogatitev naše domače književnosti sploh, zlasti znanstvene. Dobil smo običajni Keledar, s pestro in zaokroženo vsebino protifašistične tendence, lep naravoslovni socialni roman »Pod severnim nebom« priznanega ruskega pisatelja, dva zvezka Beerove »Splošne zgodovine socializma in socialnih bojev«, ki bo ena največjih pridobitev naše socialne književnosti in za nameček še tretji del trilogije našega starega znanca, ameriškega rojaka Moleka, ki se nam predstavlja letos pod simboličnim naslovom »Sesuti stolp«, v katerem nam slika vrhunec ameriške prosperitete in njen končni razpad v krizi, ki jo vsi sodoživljamo. Za to knjigo je treba doplačati 5 dinarjev (prve štiri se dobe za redno članarino 20 dinarjev), kar je malenkost, saj obsega 200 strani z napeto socialno vsebino.

Ogledimo si te knjige nekoliko bližje. Najpomembnejša sta med njimi gotovo oba zvezka

»Splošne zgodovine socializma in socialnih bojev«

od odličnega nemškega socialnega zgodovinarja Maksa Beera. Prvi zvezek obravnava stari vek: seznanja nas s predzgodovinskim naravnim redom človeške družbe, ki še ne pozna oblasti, ne postav, živi primitivno in se preživlja s tem, kar ji narava v obilni meri sama od sebe rodi. S stalno naselitvijo prehaja človek k poljedelstvu, vendar še ne pozna zasebne lastnine, temveč obdeluje zemljo s skupnimi močmi in pridelki so skupna last družbe. Polagoma je pa posameznikom uspelo, da so se povzpeli nad ostale in si osvojili oblast. Začeli so si prisvajati tudi zemljo in graditi utrjena bivališča. Nastajala so mesta s lastno zakonodajo. Začelo se je pridobivanje žlahtnih kovin, s tem pa je rasel pohlep. Med posameznimi mesti in pokrajinami so se začele vojne. V vojni podjarmljene pokrajine so zmagovalci izkoriščali, premešana ljudstva so pa morala delati v korist zmagovalcev. Začela se je dolgotrajna doba suženjstva.

Skoro pri vseh starih narodih se je razvijala zgodovina v to smer, polagoma iz prakomunizma (skupnosti) preko plemenske hierarhije (nadvlade) in več ali manj demokratičnega urbanizma, do kapitalističnega gospodstva in despotizma (samodržstva). Pisatelj naš seznanja s socialno zgodovino Judov v Palestini, iz katerih so v dobah najhujših narodnih stisk vstajali neustrašeni preroki, zagovorniki pravičnosti in klicarji proti izžemalcem naroda, ki so revnemu ljudstvu stalno obujali spomin na zlato dobo, ko je bilo še vse vseh in skušajoč ga prepričati, da ta doba še pride, če si jo bodo ljudje s čistim srcem želeli. Prispodoba raja ni nič drugega kakor hrepenenje po vrnitvi v ono zlato dobo v pravadnini, ko še ni bilo zasebne lastnine, ko so si bili vsi ljudje bratje, ko je bilo delo radost in ko so vse dobrine bile enakomerno last vseh. Kaj čuda, da ni samo pri Judih, ampak pri vseh zemljanih vera v raj in v Mesijo, ki nas bo vanj privedel, še dandanes tako živa.

Podobno je bilo pri Grkih; iz pastirskega in primitivnega poljedelskega naroda so se razvili polagoma v trgovce, posamezna plemena so se stalno naselila v mestih, ki so postala samostojne države, pripravljajo in bojujoče se med seboj za nadvlado in radi plena. Zasebna lastnina je povzročila, da so si maloštevilni močnejši nakupili ogromna bogastva, večina ljudstva je pa poleg sužnjev trpela lakoto. Tudi med Grki so vstajali številni slavni modrijani, katerih spisi so se nam ohranili do današnjega dne, ki so s svojim visoko razvitim umom žigosali tedanji krivični državni red in pozivali k povratku v dobo, ki še ni poznala zasebne lastnine. Citajoč njihove spise se nam mnogokrat zazdi, kakor da jih je napisal kak sodobni socialni reformator. Imena kakor Plato, Aristofan, Zeno in drugi, bodo blestela med borci za pravičnejšo človeško družbo, dokler bo svet obstojal. Seveda so imeli tudi dovolj nasprotnikov v posedajočem razredu, ki so skušali smešiti njihove ideje in so zagovarjali na zasebni lastnini zgrajeni družabni red. Eden prvih med njimi je bil Aristotel, katerega spisi se v maločem razlikujejo od uvodnih člankov da-

našnjih meščanskih časopisov, kadar zagovarjajo obstoječ družabni red. Aristotelovi nazori kukajo tudi izmed vrstic papeževе okrožnice »Quadragesimo anno«.

Bili so pa že tudi med Grki pogumni možje, ki so hoteli socialno revolucijo v praksi izvršiti; poglavar Špartancev, Likurg, je prvi uvedel za tedanje dobo značilno socialno zakonodajo, odpravil je zasebno lastnino in zemljo je zopet razdelil med vse državljane po enakih delih. Uvedel je skupne domove, odpravil je denar, družabno je izenačil žensko z moškimi, mladina je postala last države, ki jo je odgajala v skupnosti. Po njegovi smrti si je pa bivše razlašeno plemstvo zopet začelo prisvajati vse prejšnje pravice. V novih vojnih pohodih si je vojaška kasta zopet nagrabila velikih bogastev, ljudstvo je pa vedno bolj obubožalo. Tedaj je mladi špartanski kralj Agis hotel zopet obnoviti Likurgov državni socializem in razdeliti plemiško zemljo. A še predno je mogel svoje reforme uresničiti, so ga člani senata, njegovi ožji tovariši, zahrbtno izvalili v past in ga ubili. Bear imenuje Agisa prvega mučenika za socializem.

Pomehkuženo grško plemstvo, razrvano med seboj po političnih intrigah in medmestnih prepirih, ni bilo več zmožno, da bi se ustavljalo navalu Rimljanov, ki so s svojimi svežimi silami takrat še koreninili na svobodni zemljiški posesti. Ko pa so leti tekom stoletij s svojo osvojevalno politiko in neprestanimi vojnimi pohodi osvojili skoraj ves tedaj znani svet, se je s tem porodila tudi mogočna vojaška kasta, katere predstavniki — rimsko plemstvo — je polagoma izpodrinilo svobodno kmetstvo in je svoja razsežna zemljišča obdelovala le še s sužnji, katere je v ogromnih masah nalovila v vojnah in med podjarmljenimi narodi.

Na eni strani bajeslovno bogastvo, nakopičeno v rodbinah nekaj sto rimskih patricijev, na drugi strani tisoči neposedujočih, svobodnih plebejev, sličnih armadam današnjih brezposelnih, ki jih je morala vzdrževati država in pa stotisoči, da, celo milijoni sužnjev, s katerimi se je ravnavo slabše ko z živino. Vse to je moralo privedi do hudih socialnih pretresljajev v državi. To so uvideli tudi nekateri, sicer redki patriciji; tako ljudska tribuna, brata Tiberij in Gaj Grah, ki sta od zgoraj doli hotela uvesti pravičnejše socialne reforme. Obja so nasprotniki ubili. Katilina je hotel z oboroženo vstajo napraviti red in je imel spocetka uspeh, a pozneje so ga združene rimske armade premešale in ubile. Proti tem reformatorjem je z besedno agitacijo nastopal klepetav Cicero, kot zagovornik buržuazije. Zato res ne bi bilo treba šolski mladini učiti se njegovih govorov na pamet po gimnazijah.

Samoumevno je, da so se upirali tudi sužnji. Vprizorili so več velikih vstaj. Največjo vstajo je organiziral in vodil špartak, ki je bil cela tri leta Rimu strah in trepet. Več armad, poslanih proti njemu, je sijajno premešal. Za svoje ljudi je zasnoval posebno socialistično zakonodajo. Iz vse Italije so vrele zatirane množice k njemu. Zbral je nad sto tisoč glav broječo vojsko, ki pa je bila žal preveč heterogena, sestavljena iz različnih narodnosti. Podpoveljniki niso bili složni in so hoteli voditi vojne operacije vsak na svojo roko. Tako se je končno vojskovodji Krasu, ki je zbral veliko rimsko vojsko iz vseh provinc, posrečilo, da je špartaka premešal. Ob obeh straneh dvajset kilometrov dolge ceste proti Rimu je zmagovalec dal postaviti križe, na katere so pribili ujetje sužnje.

Samopašno in na vojnem plenu zgrajeno gospodarstvo Rima se je kruto maščevalo. Rim sam ni ničesar produciral, temveč samo užival; vse potrebščine je prejemal od podjarmljenih narodov. Ko pa jih pomehkuženi Rimljani niso mogli več krotiti in so se province druga za drugo začele osamosvojevati, so začeli ti viri usihati, za nova vojna podjetja ni bilo več denarja in bojevitih, svežih narodov, ki so začeli pritiskati iz severne Evrope v Italijo, niso imeli težkega dela, da so si jo osvojili. Najhujši sovražnik Rima je pa vstal v obliki socialistične ideje, izražene v takrat nastopajočem krščanstvu. (Dalje prihodnjič.)

Strogo kontrolo nad tujci so uvedli v Rumuniji.

Doma in po svetu

Za izboljšanje tovarnega prometa. V začetku tega meseca se je vršila v Bruselju mednarodna železniška konferenca, na kateri so razpravljali o važnih vprašanjih mednarodnega blagovnega prometa. Na področju Jugoslavije in Bolgarije se je dosegel sporazum radi izmenjave transportnih vlakov, da se je voznja od Plovdive do Jesenic skrajšala za 24 ur, kar pomeni znatno pospešitev tovarnega prometa. Prihodnje leto nameravajo uvesti posebne trase za direktne tovarne vlake, ki bodo s tem dosegli hitrost osebnih vlakov. Konferenca je sklenila apelirati tudi na carinske oblasti, da bodo pospešile pregledovanje in s tem omogočile hitrejši prevoz blaga.

Sprememba invalidskega zakona. V ministrstvu za socialno politiko pripravljajo novelizacijo invalidskega zakona.

Preiskava proti dr. Budaku. Na zahtevo francoskih oblasti je bil v Italiji aretiran hrvaški emigrant dr. Mile Budak, ki je osumljen sodelovanja pri marsejskem atentatu. Francija zahteva tudi izročitev dr. Budaka.

Prepoved uvoza madžarskih listov. Notranje ministrstvo je prepovedalo uvoz vseh na Madžarskem tiskanih časopisov, knjig in tiskovin.

Hude poplave. V okolici Slovenske Bistrice, Št. Jurja ob j. ž. itd. je vsled zadnjih nalivov pod vodo mnogo polja. Poplava je povzročila ogromno škodo.

Meriborski kulturni dan v čeških listih. O lepo uspelem delavskem kulturnem dnevu v Mariboru je prineslo minulo nedeljo pohvalno poročilo tudi praško »Právo Lidu«, ki pripominja, da se zelo veseli uspeha mariborskih sodrugov in sodružic ter le obžaluje, da se niso mogli to pot udeležiti slavnosti po svojih delegatih.

Državni upravitelj Madžarske Horty ni zadovoljen z Gömbösovo vlado in je zagrozil z odstopom. Grožnja pa je le malo verjetna.

Dr. Schuschnigg v Rimu. Minuli četrtek se je odpeljal avstrijski kanceler dr. Schuschnigg v Rim. V Rim je šel bržčas po nadaljna navodila radi zadržanja Avstrije v preiskavi o marsejskem atentatu. Po teh obiskih sodeč sta Avstrija in Madžarska le še koloniji Italije.

Dollfusova žena ne zaupa avstrijskemu režimu. Kakor poroča »Právo Lidu« si je Alvina Dollfuss pustila izplačati namesto penzije odpravnino, ki znaša 4 milijone dinarjev. Ko je prejela denar, ga je odnesla v Meran v Italijo.

Češki socialisti študirajo gospodarske prilike na severu. Gospodarski urednik češkoslovaškega soc. dem. dnevnika »Právo Lidu«, sodrug K. Pistorius je pravkar končal trimesečno študijsko potovanje po severnih skandinavskih državah, Danski, Švedski in Norveški, kjer je temeljito preštudiral, kako te države s socialističnimi večinami v parlamentih premešujejo gospodarsko krizo. Urednik Pistorius je ugotovil, da v državah, kjer je socialistična večina v vladi,

tegniti po njem. Zdržnil se je pri vsakem šumu. To občutje je še povečavalo umerjeno in svečano pogovarjanje njegovih tovarišev. Danes jim ni bilo za šale in dovtype. Pogovarjali so se kakor se pogovarjajo na kmetih, kadar bedé vso noč pri mliču. Kurent je pripovedal o raznih rudniških katastrofah, ki jih je sam doživel v Nemčiji, ali že tudi tukaj v Hrastniku, ali ki je o njih čital v časopisih.

»Kaj čemo, kdor se odloči za rudarski stan, mora s tem računati, naj napravi že poprej oporoko. Tudi vojak, ki gre v vojsko, mora biti že spocetka pripravljen, da ga bo za dela kroglja.«

Janez je ugovarjal:

»Že res, vendar če bi se strogo držali predpisov, bi lahko zmanjšali nesreče na najmanjšo mero.«

»Da, ali potem bi pa tudi tona premoža stala najmanj še enkrat toliko ko danes. Nakopali bi ga polo-

vico manj. To je kakor na železnici; če bi se železničarji strogo držali svojih predpisov, črko za črko, bi komaj dnevno dva ali trije vlaki vozili po južni železnici. To so vedeli tudi italijanski železničarji in so nekoč izvedli svojevrstno stavko. Ker jim je bila običajna stavka, z opustitvijo dela prepovedana, so dosegli svoje zahteve na drug način. Začeli so se strogo držati svojih prometnih predpisov. Posledica je bila, da so vlaki vozili z velikanskimi zamudami in končno so bile vse postaje zatrpene s čakajočimi vozovi, v katerih se je začelo blago kvariti.

Nič niso mogli železničarjem, vsteno so opravljali svojo službo, točno po predpisih, železniške družbe so pa le prisilili, da jim ugodijo. Od takrat se te vrste stavke imenujejo italijanske stavke.«

»Že res, ali tukaj pri nas se pa uprava malo preveč lahkomišelnost igra z življenjem rudarjev. Te žrtve

niso bile prav nič potrebne. Tistih par vozičkov premoža bi bili lahko pustili notri, saj so inženirji vedeli, kakšen kraj je tam. Če pa so že na vsak način hoteli, da se izkoplje, naj bi bolj poskrbeli za varnost. Predvsem bi morali strope podpreti z železnimi palicami in zavarovati s pločevino in pa vodo bi bili morali na vsak način tja napeljati. Tudi zasunek bi lahko napravili z dveh strani.«

»V tem slučaju tudi jaz to priznavam. To ni bila samo lahkomišelnost, ampak zločinska grabežljivost profitarstva, ki je za par sto goldinarjev zahtevalo sedem človeških življenj.«

Več rudarjev je iz radovednosti hotelo mimogrede pogledati na osmo, pa jih je paznik, ki je že bil na mestu in ves šiht nadzoroval delo, napodil.

»Kaj hočete tu? Samo napoti bi bili. Bomo že brez vas opravili. Zginite na svoje odkope!«

(Dalje prihodnjič.)

Kdo je delavec?

Kako je utemeljilo celjsko upravno sodišče svojo sodbo radi nezakonitosti 1% izrednega doprinosa k uslužbenskemu davku

V svoji sodbi s katero je upravno sodišče v Celju razsodilo, da delavci, brez razlike, ne plačajo 1% izrednega doprinosa k uslužbenskemu davku je obrazložilo tudi pojem delavca s splošnega narodno gospodarskega stališča.

Sodba pravi:

»Za delavca v tem smislu se smatra vsakdo, brez razlike spola, ki daje svojo telesno delovno moč stalno ali začasno v službo tretjim osebam, bodisi za nagrado, bodisi radi lastnega izučevanja. Delavec v tem smislu je lahko kvalificiran (kvalificiran obrtnik, ki se je po redni poti izučil obrta po predpisih svoje stroke in dovršen učenec obrtnih šol, odnosno pomočnik), polkvalificiran (delavec, ki opravlja obrtne posle, ki pa se obrta ni po redni poti izučil) in navaden fizični delavec (oseba, ki opravlja navadna fizična dela). Nameščenec ne izgubi značaja delavca, če sam opravlja fizična dela in le postransko nadzoruje druge, enakovrstno zaposleno delavstvo (predelavec) ali če samo šteje in zabeleži ponavljajoča se, enakovrstna delovna opravila drugih, ne da bi mogel z delovno močjo teh oseb razpolagati. Pač pa se ne more več smatrati za delavca tisti, ki nadzoruje delovanje drugih nameščenec, da se vrši v tehničnem ali gospodarskem oziru pravilno, in le postransko sam opravlja fizična dela (obratovodja, delovodja, polir itd.) (glej §§ 3 in 36 zakona o zaščiti delavcev, §§ 1 in 1a zakona o pokojninskem zavarovanju nameščenec v obliki ces. naredbе z dne 25. junija 1914 in čl. 1 in 6—12 pravilnika o delavcih državnih prometnih ustanov).

Z obrazloženega vidika je potemtakem postopati po presoji vprašanja, kateri zavencani uslužbenskega davka so ozirom na oprostilno določbo za delavce in dninarje oproščeni izrednega prispevka in kateri ne.

z največjim uspehom gradijo novo gospodarstvo in je nezaposlenost neprimerno manjša, kot v drugih sosednjih državah z enakimi gospodarskimi predpogoji. Urednik Pistorius bo o svojih izkušnjah napisal celo serijo člankov v češke socialistične časopise in priredil tudi več predavanj, da seznanijo češko javnost s prilikami in skandinavskih državah.

Na Poljskem so izbruhili hudi protizidovski izgrede. Demonstracij so se udeležili nahujskani desničarski študentje, ki so po fašističnem vzorcu pretepli več židovskih študentov. Do hujskih izgrediv je prišlo v Varšavi, Vilni in Lvovu.

Ribbentrop ni uspel v Angliji. Poseben odposlanec nemške vlade, Ribbentrop, se je nahajal dalje časa v Angliji, kjer je skušal doseči gotove ugodnosti radi saarskega vprašanja in enakopravnosti Nemčije v oboroževanju. Kakor poročajo listi pa Ribbentropova misija ni uspela.

Prepiri med »Führerji« Med voditelji nemškega fašizma se vršijo strastne intrige in prepri za Hitlerjev pomočnik bi rad postal grof Papen, kar pa nikakor ni po volji Göringju in Göbelsu, ki se oba potegujeta za to mesto.

Ljubljana

Zveza strojnikov Jugoslavije, sekcija Ljubljana, bo priredila tudi letos tečaj o strojni tehniki. Dostop ima vsak izprašan strojnik in kurjač. Prijave je nasloviti na imenovano sekcijo, poštni predal 290, ustneme prijave pa se sprejemajo vsak torek in četrtek od 18. do 20. ure ter ob nedeljah od 10. do 12. ure v društvenem lokalu v Delavski zbornici, I. vhod, I. nadstropje, levo.

Črna

Nek dopisnik nacijev se je v nekem lističu obregnil ob marksiste na njemu lasten način. Mi bi na njegova podtikavanja in zavijanja sploh ne odgovarjali, ker vemo, kakšni elementi se zbirajo v krogu ljudi, ki bi radi prišli v tukajšnjih revirjih na površje. So to sami koristolovci, ki nimajo o delavskem vprašanju nobenega pojma, uživajo pa sadove, katere si je moralo marksistično delavstvo priboriti. O teh gospodih vemo samo to, da smo enkrat slišali, da so se pričeli gibati. In sicer je to njihovo »gibanje« nastalo v ozki zvezi s strahom, ki je obšel gotovo visoko gospodo pred naraščanjem naše razredne strokovne organizacije. Ker so se tej gospodi, stavili na razpolago, uživajo sedaj gotovo protekcijo. In da se gospodi še bolj prikupijo, pa še semintja korajžno udarilo po marksistih in to tudi napišejo. Nočemo biti proroki, pa tudi ni treba da bi bili, ali v tem slučaju je popolnoma jasno, da bodo gospodje tudi-delavci tako žalostno kot so začeli delovati, tudi nehali.

Boj za zastopstvo v bolniški blagajni železničarjev

Podpisani sem dobil v roke volilni listak — bolje rečeno — plakat, ki ga je izdelalo »Udruženje nacionalnih železničarjev« v Ljubljani. V tem »plavem« plakatu je naznanjeno vse polno nerenski o delovanju dosedanjih izvoljenih zastopnikov v bolniški blagajni ljubljanske oblasti. V vsebine tega plakata je jasno razvidno, kako se gospodje zvezarji boje poraza in to kljub podpori — — — Ugotavljam, da naši zapupniki niso nikoli imeli tako malo posla z volitvami kot tokrat, saj člani in to vsi, ne glede na njihovo pripadnost, zahtevajo sami Mravljeto kandidatsko listo in če bi bile volitve res svobodne, da ne bi bilo pritiska, bi naša lista gotovo dosegla tako številno glasov, kot še nikoli. Zato pa tak nemir! Ker so me gospodje zvezarji posebej počastili s tem, da so moje ime natisnili z velikimi črkami, se čutim dolžnega jim dati nekoliko odgovora, kolikor mi pač dopuščata skromen prostor:

Da nočejo železničarji v dovoljene železničarske strokovne organizacije, pravite gospodje. Da, nočejo!

Gospodje, kako naj se odkrit železničar druži s štreberjem, ki kot prvi rije v nacionalne vrste, zato, da dobi korita? Kako naj se druži železničar z ljudmi, ki sedaj razobešajo svoje perilo in s takimi, ki so tako ovajali svoje lastne tovariške ter jih sumničili kaznivih dejanj (glej slučaj Pilaj in drugi). Taki ljudje ne bodo nikdar vlekli. Pravite gospodje, da je bil Ujedinjeni savez razpuščen ter da ni potreben! Savez je bil razpuščen, ampak ideja ni razpuščena. Glede potrebe ali nepotrebe pa vi ne boste odločali, to le prepustite drugim.

V omenjenem plakatu čitam, da so nacionalistični železničarji že od nekdanj zahtevali — pardon — povdarjali — potrebo, da naj bodo volitve proporne itd. Teža se jaz ne spominjam, da bi le-ti kaj takega že od nekdanj zahtevali, pač pa mi je znano, da socialisti

že od nekdanj zahtevajo proporc,

ne le za volitve v bolniško blagajno, temveč za vsa zastopstva. Toda čudim se, da tudi te vaše »stare« zahteve niste mogli ali hoteli uresničiti, kljub vaši moči ter vplivu, ki ga imate. Mi želimo ter zahtevamo proporc, saj bi potem dobili železničarji, ki hočejo isto kot mi, zastopstvo tudi v ostalih oblastnih upravah, kjer sedaj še ni nobenega takega zastopnika. Ni res, da smo imeli »internacionalci« v ljubljanski oblastni upravi 100 odst. večino, ampak je res, da smo imeli 50 odstotno, kajti ostalih 50 odstotkov zastopstva ima — kot vam je znano — delodajalec, t. j. železniška uprava.

Sedaj pa še o tem, kar mi očitate v vašem plakatu, češ, da sem na glavni skup-

ščini v Beogradu l. 1928 hvalil ljubljansko pokrajinsko upravo bolniškega fonda, da je prihranila eden in pol milijona in da je to vsoto vrnila v Beograd, namesto, da bi jo bila porabila za popraviljanje zob oz. za zdravljenje tuberkuloznih itd.

Gospodje, kaj naj Vam na to infamno trditve odgovorim? G. Deržič sam najbolje ve, da je to drzna laž, da bi se jaz bil kdaj s tem hvalil, da je uprava prištedila pol-druhi milijon, temveč, da je nasprotno res,

da sem ravno jaz in sicer na vseh glavnih skupščinah od l. 1926 dalje kritiziral premajhne datjave

kar je gotovo tudi iz zapisnikov razvidno. O tistem prištedenem milijonu bom še posebej spregovoril v kratkem.

Kar se tiče podtikanih, češ, da mi zahtevamo podreditev našega bolniškega fonda okrožnim uradom, je seveda tudi bosa, kajti mi ne zahtevamo združitve v pravem pomenu besede, temveč samoupravo, ki pa naj bo pod nadzorstvom ministra socialne politike in narodnega zdravlja, ker bomo v tem slučaju lahko porabili »prišparane« milijone v korist železničarjev.

Tudi na tole podtikanje malo odgovora: »Najbrže si gospodje sodrugi žele l. razreda da železnici in mastnih trošnin, katerih so deležni gospodje upravni odborniki raznih samouprav.« — Gospodje zvezarji! Bolje bi bilo za vaš pokret, ako bi ne bili tega odstavka napisali, kajti nas ne zadene to vaše sumničenje. Pač pa so nacionalistični »generali« pa tudi nižji »oficirji«, pokazali mnogo smisla za mastne trošnine in nagrade po raznih upravnih odborih nabavjalnih ter kreditnih zadrug, pogrebni družtev pa tudi bolniških blagaj. Ako bi vi ne uganjali demagoģije, tedaj bi prišli s številkami na dan ter potegnili paralelo med trošninami kot jo prejemam podpisani od strani bolniške blagajne in pa onimi potninami ter nagradami, ki jih prejemajo odborniki Nabavjalne zadruge, da bi masa železničarjev videla,

kdo so pravi cboževatelji mastnih trošnin in raznih nagrad, ki gredo v desetisoče!

Lahko vam povem na uho, da je bil baš zvezar, član uprave bolniške blagajne, ki je vedno po odborovih sejah ostajal čez noč v Ljubljani ter tamkaj prenočeval, dasi bi se bil lahko peljal domov spat, da je na ta način prejemal poldruge dnevnico in to z izgovorom: »Jaz se ponoči ne vozim!« Pamflet ni bil letak, ki ga je izdal »Ujedinjeni železničar«, pač pa je vaš letak res pamflet!

Bahun Andrej,

član upr. odbora bol. fonda v Ljubljani.

Maribor

Plenum obratnih in organizacijskih zaupnikov

V nedeljo, dne 18. novembra ob pol 9. uri dopoldne se bo vršil v veliki dvorani »Delavske zbornice«, Sodna ulica 9

plenum celokupnega zaupniškega zbora

Pogreb dveh grafičnih delavcev. V sredo, dne 14. t. m. so se mariborski grafični delavci poslovili od dveh svojih tovarišev — nestorjev črne umetnosti Ferka Boštjana in Lucardija Rajmunda. Umrli sta oba na en dan in skoro ob istem času. Pokojni Ferk je služboval 34 let v Cirilovi tiskarni in je l. 1928. stopil v zasluženi pokoj. Grafični delavci so se v velikem številu udeležili pogreba, kjer je imel s. Eržen nagrobni govor, pevsko društvo pa jima je zapelo nagrobnice. Oba pokojnika sta bila zvesta člana organizacije grafičnih delavcev in dobra sotovariša.

Težki dnevi železničarjev na progji. O težavah železničarjev, ki so zaposleni kot progovni delavci, smo že ponovno pisali. Ti so res največji reveži med revnimi. Vedno bolj se krčijo njih delovni dnevi, pa tudi borne meze. Za november je bilo določenih kar 12 dni za praznovanje in v slučaju dežja še 3 dnevi. Še huje bo v decembru, mesecu praznikov. Za december je namreč določeno, da bodo morali progovni delavci praznovati kar 15 delovnih dni, tako da bo ostalo za delo in zaslužek komaj 7 šihov. Zaslužijo pa mlajši delavci celo komaj po Din 2.50 in Din 2.75 na uro in je torej lahko zračunati, kakšno pogačo bodo imeli ti reveži za letošnje božične praznike in za novo leto. Najhuje je prizadeta ravno koroška progja, kjer se najmanj dela. Ali res ni mogoče tem revežem olajšati bede? Progovni delavci so radi tega sklenili, da zahtevajo izplačilo cele razlike s triletnimi zamudnimi obrestmi in so že tudi vozili tožbe za ta svoj zaslužek iz leta 1923-24. Oni, ki so vstopili v službo po letu 1924, pa seveda tudi za razliko nimajo ničesar prejeti.

Nekateri hišni posestniki so proti napredku mesta. Protestirali so začeli proti ureditvi Aleksandrove c. in proti razširjenju pločnikov in se kot »špisburgarji« trkajo na svoja junaška prsa, češ, mi ne bomo plačali razširjenja pločnikov. Ne vemo, ali jih je za to že kdo tirjal. Vemo pa, da bi gospodje od svojih hiš radi pobirali mastne najemnine, niso pa naklonjeni olepanju okolice svojih hiš in napredku mesta, če je treba kaj žrtvovati. Če bi bilo šlo po mnenju takih ljudi, bi morali pred njihovimi hišami večno gaziti blato in še pomije bi nam izlivali pred prag, če bi jim to pustili. Komaj da se še ta ali oni spomni na popravek svoje fasade,

Ker so na dnevnem redu zelo važna tekoča vprašanja, zato je dolžnost vseh organizacijah, obratnih in kulturnih zaupnikov, da se tega plenuma točno in zanesljivo udeleže

Kraj. medstrokovni odbor.

notranje prostore jim morajo v večini slučajeve najemniki sami popravljati. Upamo, da se mestna občina takih protestov ne bo ustrašila in da bo izvršila dela, ki so v interesu vsega mesta. Po želji gotovih hišnih posestnikov bi moral biti Maribor še danes blatna slavonska vas, kakor pred petdesetimi leti. Vprašanje je le, če bi se potem hiše mariborskih purgarjev tako rentirale, kakor se danes.

Pri vseh javnih delih, pri gradnji železnice, cest, regulacijah mest in tako dalje, se mora danes javna uprava pripraviti z lastniki v poštev prihajajočih zemljišč, ki licitirajo cene in če pri tem ne pridejo na svoj račun, kritizirajo ali kakorkoli ovirajo prizadevanja javnih činiteljev za interese splošnosti. Take vrste saboterje javnega napredka imenujejo danes v Nemčiji »mekerkerje«, kar bi značilo po naše »meketajtoče kozle«. Kaj pa s takimi »meketajtočji« napravijo v nacionalno socialistični Nemčiji, pa dopisniki »Maribor Zeitung« lahko vsak dan čitajo v »Völkischer Beobachter«-ju.

Pevski odsek »Svoboda« je obnovil svoj moški zbor, ki ima vsak četrtek ob 20. uri redne vaje. Mešani zbor ima vaje vsak torek. V obo zboru se sprejemajo novi člani. Sodrugiče in sodrugi, ki čutite v sebi ljubezen do delavske pesmi, pridite k pevskim vajam!

»Košček Prage v Mariboru.« V dnevniku soc. dem. »Pravo Lidu« v Pragi je objavil urednik s. V. Krnansky daljši podlistek z gornjim naslovom o svojem obisku minule počitnice v Mariboru. Podlistek začena s prvimi utisom, ki ga je imel naš češki sodrug, ko je prišel zgodaj zjutraj z ženo od kolodvora po Aleksandrovi cesti in videl na hiši advokatov razbito desko s. dr. Avg. Reimana, za katerega je imel pripravilo iz Beograda. Takoj mu je nek železničar povedal, da so tablo razbili mariborski fašisti, ki so specijaliteti Maribora in Jugoslavije. Nato slika praški urednik znamenitosti Maribora, zlasti mu je ugaljal Mariborski otok s kopališčem, ki bi se naj imenovalo po njegovem »Kopališče v gozdu«. Člankar se spominja tudi obiska v uredništvu »Delavske politike« in »Völkstimmung« ter sodruga Kolomana Wallischa in njegove soproge ter navaja podlistek v »Delavski politiki« z dne 27. julija t. l. o Wallischa, zlasti njegovo mnenje o sodelovanju Avstrije s Če-

škoslovaško in Jugoslavijo K. Kerjansky zaključuje svoj 5 stolpni podlistek s povdarčkom, da ne bo nikoli pozabil svojega lepega bivanja v Mariboru.

Gnilo jabolko za molitev. Na tržni dan minulo sredo je na Glavnem trgu prošil droben in izstradan deček prodajalec, ki je prodajal s polno naloženega voza jabolka, naj mu podari eno jabolko. Prodajalec ga je najpoprej vprašal, ako zna moliti »Oče naš in ave Marijo«. Ko je deček potrdil, je prodajalec poiskal najbolj nagno jabolko in ga dečku velikodušno daroval rekoč: »Ker znaš moliti«. Ako bi deček ne znal moliti, bi ne bil dobil niti gniliga jabolka. Prodajalec skoro gotovo ni bil »Jud«, o katerih ve »Slovenec« zadnje čase toliko poročati. — Delavka.

Diplomata« so hoteli preteptati. Mariborski naciji so nameravali nedavno preteptati nekega rodoljuba, ki je imel predavanje na Pobrežju. Da ni bil tepen se ima za hvaliti samo nekemu podododji nacijev, ki je prišel še ravno ob pravem času in preprečil napad rekoč: »Ne dopuščam, da bi se pod mojo firmo teplo diplomate«. Predavatelj se sicer ne more prištevati baš med diplomate, toda rešitelj se sedaj hvali, da je rešil diplomata, ki bi jo bil sicer gotovo skupil. Rodoljubi so baš v pravem času zakorenili, ker bi jim bili sicer lastni otroci zrastle čez glavo.

Svoje tovariše okradel. V taborišču hiterjevcev v Varaždinu je te dni begunec Josip Stadler vplomil v blagajno in jo z gotovino pobrisal proti Avstriji. V št. II ju so ga naše oblasti aretirale. Pri zaslišanju je priznal, da je odnesel 6000 Din od katere vso te je imel še 1000 Din, komandant taborišča pa trdi, da se je v blagajni nahajalo 15.000 Din. Diferenca znaša torej komaj 5000 Din, ki so med tem časom tudi neznan kam izginili.

»Komunist« je aretiran in bil obsojen. Na tožbo železničarja Jakoba Vampla iz Studencev se je moral te dni zagovarjati pred okrožnim sodiščem g. Kosem Drago, skladiščni paznik državne železnice v Mariboru, stanujoč v koloniji, radi klevete. Obtoženi Kosem Drago je namreč nekega večera letošnje pomlad naenkrat ustavljal na Frankopanovi cesti svojega tovariša Jakoba Vampla, češ, da je slišal, da je v delavnici nekaj ukradel, ker ima tako polne žepne svoje sukne in da je »komunist«. Kosem se je predstavil kot skladiščni paznik, ki ima baje pravico vsakega ustaviti in preiskati. Kosem je napravil ta posel strogo uradno, češ: »Ti, biciklist, stoj! Jaz sem zaupna oseba«. Prestrašeni Vampl je bil prepričan, da ima opravka z detektivom, a je le zahteval legitimacijo in tako sta prišla oba v bližnjo stražnico. Vso pot pa je Kosem svarilno klical na Vampla: »Nič stran vreči! V stražnici so Drago Kosema takoj podučili, da nima nobene legitimacije za vršenje detektivskih poslov in napravili zapisnik. Kosema je vsled ovadbe Jakoba Vampla nato obtožilo samo državno tožilstvo pred okrožnim sodiščem, ki je sedaj obsodilo Drago Kosema na 300 Din ali pet dni zapora brezpoģojno.

Mariborsko gledališče: Sobota, dne 17. nov. ob 20. uri: »Gugalnica«. Premijera. Bloki veljajo.

Predavanje o smučanju se bo nadaljevalo v torek, dne 20. septembra z začetkom točno ob 20. uri v društvenem lokalu »Priatelj Prirode«, Maribor, Ruška cesta 7, dvorišče.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Hrastnik

Gospodje, ki znajo gospodariti. Še ni dolgo tega, kar smo poročali v »Delavski Politiki«, da se je nek gospod podjetnik v našem kraju izrazil, da delavske žene ne znajo gospodinjiti. Sedaj se je pa našel nek drugi gospod, ki je to mnenje poprej imenovanega podjetnika podkrepil. Ta gospod je bil v naših revirjih izvoljen, vsekakor z delavskimi glasovi. Obzalužemo pa, da ne ve, da je v našem kraju veliko družinskih očetov, ki na plačilni dan po 14-dnevnem garantu, ne prinese niti toliko denarja domov, kolikor ga dobi ta naš gospod v enem ali dveh dnevih. Teško je zastopati ljudi, ako človek ni točno poučen o tem, kako se ljudem godi. Abimo vse tiste, ki imajo toliko dobrih nasvetov in se spoznajo v gospodinjstvu, da pridejo enkrat k našim delavskim družinam gospodinjiti in pa na »košto«. Mogoče bodo res znali tako gospodinjiti, da jim bo še nekaj kovačev ostalo za rezervo. Rabili jih bodo, ker si bodo po vsakem »kosilu« in »večerji« morali napolniti njihov razvajeni želodec kje v kakšni gostilni. Vedeli pa bodo tudi, kako izgleda z gospodinjstvom v delavskih družinah, kjer zmanjka sredstev tudi za najskromnejše gospodinjstvo že najkasneje prvi teden, drugi teden pa bi ljudje morali čarati, ako bi naj še imeli kaj denarja. Gospod, mi vam bomo dokazali, da ste vi slabo gospodarili — pa ne z vašim denarjem, ampak z našim zaupanjem.

Kranj

Delavcev se jim hoče! V večernih urah človek lahko opazuje vrvenje delavstva, ki kar trumoma prihaja iz tovarne. Celi dan stoji pri strojih in v zatulih prostorih, dela, ne za sebe, ampak za vedno nenasiitni žep delodajalca, ko stopi iz tovarne, pa bi radi tisti, ki pravijo, da je današnji gospodarski sistem postavljen naravnost od boga, da bi prišlo k njim, učiti se poslušnosti in ponižnosti. V tem vprašanju je že pisal »Gorenjec« in se veselil, da bo delavstvo šlo kamor ga bo on dirigiral. Ali ne bo tako! Delavec se danes dobro zaveda, kdo je njegov pravi prijatelj. Dajo nam krščanski socialci

sami preveč dobrega zgleda. Kako so plačani n. pr. delavci v katoliški tiskarni? (Gospodje, ki so pri tem podjetju, hočejo vendar veljati za socialne.) Uslužbenci pri tem podjetju dobivajo okrog 100 (reci sto) dinarjev na teden, ali pa še celo samo sto. Kaj naj tako slabo plačan delavec začne? Tu, gospodje, ki besedičite, začnite. Poučite gospode, ki pri podjetju odločajo, kako je ravnati z delavstvom. Vam, prosvetarji, pravim, predno greste na delo, pospravite doma, da bo vse v redu. Imamo mnogo materiala in vam bomo z njim postregli, da boste videli sami in da bodo čuli tudi drugi. Pravite, da je greh delati krivico poslom ali jih slabo plačevati. Spojevte se torej svojih grehov in delajte pokoro. Delavstvo bo vse dobro premislilo in bo šlo po poti, ki vodi proč od vas — k socializmu. — **Opazovalec.**

Jesenice

Trobej Franc. Minuli ponedeljek je bil pokopan na Jesenicah umrlji sodrug Franc Trobej iz znanje Trobejeve družine, ki je umrl v zgodnji starosti. Franc Trobej je poskusil že polno gorja proletarca, bil je že v Franciji s trebuchom za kruhom in zaradi tega je znal tudi ceniti delavsko gibanje. Da je bil priljubljen je pokazal njegov pogreb, ki se je vršil ob spremstvu velikega števila delavstva, s kovinarsko godbo na čelu. Za sprevodom so nosili tudi nekaj venčev z rdečimi trakovi. Pokojnik je bil svak s. Morrettija iz Ljubljane. Blag mu spomin, njegovim preostalim pa naše sožalje.

Kino Radio na Jesenicah predvaja v soboto in nedeljo, dne 17. in 18. t. m. ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. in 5. uri popoldne) film »Zivljenje je lepo« s Picca-verjem v gl. vlogi. Kot predigra bo prikazan zvočni film o pogrebnih svečanostih ob smrti Viteškega Kralja Aleksandra Zedinitelja, pogreb ministra Barthouja itd. Poleg tega kulturni film in Paramountov žurnal. Sledi film »Ljubezen z neba« z Magdo Schneider.

Ptuj

Das brauchen wir nicht . . . tako in podobno odslavljajo tukajšnji gg. obrtniki vseh strok našega nabitca novoletnih oglasov za »Delavsko Politiko«. Seveda tudi »narodni« niso boljši in poznajo delavca le, ko jim prinese denar. Zato upamo, da bodo naši delavci spregledali in posečali le tiste tvrdke, ki ne zastavljajo delavskega tiska.

Brezposelnost narašča. Še par dni, pa bo ustavljeno vse delo v tovarni »Petovija«. Kam se naj zdaj obrnejo številni brezposelni, posebno družinski očetje, ostane odprto vprašanje. Povsod stara pesem, ker ni denarja, se ne more pomagati, zima je pred durmi in beda na vseh koncih, zato je pomoč nujno potrebna. Upamo, da se bodo merodajni činitelji zganili in storili vse za omiljenje obupnega položaja.

Mestna občina je v ponedeljek opolčne odpustila vse delavce, ki so bili zaposleni pri javnih delih in delo takoj ustavila.

Predavanja »Svobode« bodo kakor izgleda tudi letos številno obiskana. Zeleti je le, da se bolj držimo točnosti in omogočimo začetek ob napovedani uri.

Zahvala. Podpisana se zahvaljujem vsem sotrpinem brezposelnim sodelavcem mojega pok. moža, ki so mi nabrali in izročili prispevek v znesku Din 17.50. — **Antonija Hrenič, s. r.**

V Združenih državah armada brezposelnih neprestano raste

V zadnjem septembru je bilo čez 800.000 več brezposelnih kakor lani v tem času

William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je sedaj poročal, da je bilo v septembru t. l. čez 800.000 več brezposelnih delavcev v Združenih državah kakor v lanskem septembru.

V septembru 1933 je bilo 39 milijonov 764.000 delavcev zaposlenih v Združenih državah, v letošnjem septembru pa 39, 367.000 oziroma približno 400.000 manj. V tem času je normalni porastek prebivalstva dodal 450.000 naraščaja v armadi brezposelnih, kar pomeni,

Gospodinje novost!

V Mariboru se je pojavil novi preparat pod imenom »MANYLIT«, katerega vzorce so sprejele večinoma že vse tukajšnje trgovine v svrhu brezplačne razdelitve med svoje odjemalce. Ako dodate Manylit prašek istega 1 veliko žlico na 10 litrov mrzle vode, zamoreš brez truda in z lahkoto v mrzli ali topli vodi prati perilo, mastne roke, še tako mastno kuhinjsko posodo, nadalje kozarce, steklenice, šipe, okna, ogledala, rtabati tla in stopnice, kopalnice in umivalnice, sploh vse predmete, kateri se ne smejo kuhati. Posebno je priporočljivo za delavske perilo, katero zvečer namočiš v vodi, kateri si dodala Manylit, pustiš namočeno čez noč, zjutraj je vsa nesnađa odstranjena, katera se nahaja na dnu vode, perilo pa samo v drugi čisti vodi splakneš. Z »MANYLITOM«

Važna sodba za vratarje, čuvaje, šoferje itd.

Morajo dobiti plačane nadure

Leta 1931 je Ministrstvo socialne politike izdalo nek odlok, da se vratarji, nočni čuvaji, slugi, kočijaži, šoferji itd. ne smatrajo za pomožno osebje v smislu zakona o zaščiti delavcev glede odredb delovnega časa, češ, da njihovo delo ni neposredno zvezano z organizacijo dela v podjetju. Delodajalci so za te kategorije delavcem v tovarnah kar splošno nategnili delovni čas na 12 ur in še več, plačevali pa za to ponekod sramotno nizke mezde, o katerih bomo še poročali.

Te dni pa je končala pred sreskim sodiščem v Ljubljani pravda nekega vratarja proti večji tovarni d. d. za nadure, in sicer uspešno. Tovarna mora vratarju plačati za 50% povišek vseh nadur, ki jih je opravil vratar dnevno preko 8 ur in za vse ure ob nedeljah kot nadure v zadnjih treh letih.

Vratar je bil namreč v službi še z enim tovarišem dan na dan po 12 ur, tako da sta imela oba skupno službe 24 ur in ravno tako ob nedeljah vsak po 12 ur. Tovarna je napram njima kar na debelo kršila predpise zakona o zaščiti delavcev, ki določajo, da

mora imeti vsakdo po 8. urah dela najmanj 1 uro odmora in vsako nedeljo prosto, tako da ima ob nedeljah skupno 36 ur prostih. Plače je imel ta vratar pogojene v naprej za 12 urno delo mesečno Din 1500 in mu je vsled tega morala plačati tovarna za vsako naduro v zadnjih treh letih 50% povišek v znesku Din 2.40, kar je zneslo skupaj Din 13.478.—

Sodil je sodnik dr. Stojan Bajič, tožečega vratarja je zastopal odvetnik dr. Avg. Reisman iz Maribora, toženo tovarno pa dr. Krejci iz Ljubljane.

Sodnik je v razsodbi med drugim ugotovil, da je delo vratarja v organski zvezi s tovarniškim obratom, vsled česar je tudi vratar zaščiten glede delovnega časa po zakonu o zaščiti delavcev. Omenjena odločba Ministrstva socialne politike iz leta 1931 pa je po razlogih sodbe le administrativnega (upravnega) značaja.

Vratarji so torej ravnatoko zaščiteni glede delovnega časa in morajo vsled tega imeti zakoniti nedeljski počitek, zakoniti enurni odmor po enoturnem delu in dobiti nadure plačane s 50% pribitka.

Občina Studenci proti priključitvi k Mariboru

Razun, ako mesto Maribor pristane na davčno avtonomijo, ozir. davčne olajšave

Banska uprava v Ljubljani je pozvala okoliške občine, da se izrečejo o priključitvi. Odločevati je smela samo občinska uprava vsake občine, ne pa celotni občinski odlok.

Občinska uprava v Studencih se je setala k tej velevažni seji in je po večurni debati, v kateri so se pretehtali vsi argumenti za in proti, zavzela v glavnem to-le stališče:

Občinska uprava odobrava stališče banke uprave, ki hoče z inkorporacijo koristiti okolici, ne pa samo enostransko forsirati mestne koristi. Možnost je, da se bodo nekatere pomanjke občinskega delokroga z inkorporacijo izboljšale, zlasti če bo okolica soudeležena na davčni sili mesta, h kateri že sedaj mnogo prispeva, ne da bi imela od tega znatnih koristi. Tudi bi se inkorporacija dala izvesti, če bi bila dana garancija, da bi se to zgodilo brez večje obremenitve prebivalstva.

To je jedro vseh pomislekov in ugovorov.

Občinska uprava je s posebno vestnostjo premetala položaj prebivalstva in podatke davčne oblasti o obdavi. Na žalost je morala ugotoviti, da prebivalstvo ne prenese višjih davčev. To dokazujejo dnevne prodaje in eksekucije v občinskem okolišu. V letošnjem letu je bilo približno že 1000 ru-bežev, ker prebivalstvo po ogromni večini ne zmaguje davkov.

Nadalje je občinska uprava ugotavljala, v koliko je inkorporacija brez povišanja davčev mogoča. Na podlagi podatkov seda-

Atentat na Hitlerja. Nemški režim je razglasil, da so bili pripravljeni že trije atentati na Hitlerja. V zvezi s tem so zaprli mnogo protivnikov sedanjega režima.

njeja davčnega sistema mestne občine se je moralo ugotoviti, da je sedanja obremenitev mesta za Studence absolutno in relativno previsoka.

Dajatve ne bi bile v nikakem razmerju z dobrinami, ki bi jih moglo mesto nuditi vsaj ne pred potekom 10 let.

Zato občinska uprava ne more glasovati brezpogojno za priključitev k Mariboru.

Ako pa mestna občina ozir. banska uprava pristane na gotove pogoje glede davčne avtonomije (Brnski sistem) za dobo 10 let, potem je situacija povsem drugačna. Ker bi se s tem prilagodila današnjim razmeram, je občinska uprava sestavila tudi drugi pozitivni predlog, ki veže odločitev na pristane, da se dajatve ne bodo zvišale, dokler priključeni okoliš nima istih ugodnosti, kakor sedanje mesto.

V tem oziru pa imata sedaj besedo: banska uprava in mestno zastopstvo mariborsko.

Dve možnosti sta: sporazum ali — ukaz. Vsekakor, pravi občinska uprava v Studencih, bi želeli prvo, predno bo potrebno drugo. Zadeva je težavna, treba pa je tudi mnogo potrpljenja in dobre volje.

Sport

DSK »Svoboda«, Maribor. V nedeljo se bo vršila na igrišču »Svobode« ob 10. uri training tekma z »Rapidom«. Ob pol 10. uri naj bodo v garderobi naslednji igralci: Rauf, Novak, Zelenko, Strnad, Dvorsak, Tkalec, Filipec, Tomažič, Stern, Kolar, Knezer, Selinšek, Šveiger, Drevenshek in Majcen. Vsi in točno!

V četrtek je bil na članskem sestanku SK »Svobode« izvoljen za sekcijskega vodjo prejšnji dolgoletni in agilni podpredsednik in sekcijski vodja s. Knez Franjo. Želimo, da bo vodil nogometno sekcijo do takih uspehov kot pred meseci.

Ne bojte se zime!

Dobro oblečen človek je zaščiten proti mrazu. Naše nizke cene omogočajo vsakomur, da se dobro obleče.

OBIŠČITE NAŠE PRODAJALNE.

TIVAR-obleke

Zbirajte za tisk. sklad!

Delavec, ali zahtevaš povsod kruh in pecivo od Delavske pekarnice v Celju?